

Кукалець М. В., к.п.н., професор, Кукалець М. М., доцент
(Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

В умовах розбудови національної освіти важливого значення набуває інноваційна освітня діяльність загальноосвітніх навчальних закладів, яка характеризується широким застосуванням інновацій в освітньому просторі.

Тільки інноваційна за свою сутністю освіта може виховати всебічно розвинену та самодостатню особистість. У зв'язку з цим виникла необхідність впровадження в практику компетентісно орієнтованої освіти та зміни традиційних підходів та стереотипів до організації навчально-виховної діяльності та процесу навчання. Тому надзвичайної актуальності в освіті набуває виховання компетентних громадян, які здатні навчатися і розвиватися упродовж життя.

Сучасні тенденції розвитку педагогічної науки характеризуються інноваційними підходами. Особливу увагу науковців привертають технології навчання, які спрямовані всебічний розвиток особистості. Значні напрацювання з даної проблеми висвітлені у педагогічних дослідженнях Я. А. Коменського, П. Я. Гальперіна, Н. Ф. Талізної, В. П. Беспалько, М. В. Кларіна, В. В. Химинець, Г. К. Селевко, М. Ю. Кірик, О. М. Пехоти та ряду інших відомих вчених.

Однак дана проблема ще недостатньо висвітлена з точки зору виховання і формування інноваційної особистості, в умовах переходу до компетентісної освіти.

У «Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті» наголошується на необхідній зміні знаннєвої парадигми освіти на діяльнісно розвивальну та обов'язковий перехід від інформаційно-репродуктивного навчання до особистісно орієнтованого.

Державний стандарт початкової загальної освіти спрямовує педагогів на особистісно зорієнтований та компетентнісний підходи до організації навчання. [1, с.1].

Учителі початкових класів повинні так організувати навчально-виховний процес, щоб учні оволоділи основними компетенціями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток.

О.Я.Савченко наголошує, що на сучасному уроці навчальна взаємодія має бути дитиноцентрованою, вона повинна забезпечувати розвиток кожної особистості шляхом формування предметних і ключових компетентностей. Для виховання і розвитку учнів важливим є створення навчально-розвивальних середовищ у межах класу, школи і

позашкільному соціумі, які сприяють полісуб'єктності навчального процесу [2, с. 26].

З метою забезпечення повноцінного особистісного розвитку учнів різного віку , на нашу думку, необхідно більш активно упроваджувати у навчально-виховний процес початкової школи новітні педагогічні технології.

В. В. Химинець визначає педагогічну технологію як суворо обґрунтовану систему педагогічних засобів, форм і методів, їхню етапність, спрямованість на вирішення конкретних навчально-виховних завдань [3, с. 54].

Серед багатьох технологій навчання і виховання найперспективнішими є особистісно зорієнтовані.

У працях І. С. Якиманської наголошується, що особистісно орієнтоване навчання – це таке навчання, центром якого є особистість дитини, її самобутність, самоцінність: суб'єктний досвід кожного спочатку розкривається, а потім узгоджується зі змістом освіти [4, с. 32]

У традиційній освіті особистість розвивається у вигляді ззовні заданих еталонів пізнавальної діяльності. Особистісно орієнтоване навчання виходить із визнання унікальності суб'єктивного досвіду самого учня як важливого джерела індивідуальної діяльності. Визнання учня головною фігурою усього освітнього процесу і є особистісно орієнтована педагогіка.

Сьогодні широкого застосування набувають інтерактивні технології . Сутність інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за активної взаємодії усіх учнів, воно може проходити колективно, чи в групах.

Інтерактивна технологія навчання – це така організація навчального процесу, за якої той, хто вчиться обов'язково бере участь у колективному взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесі пізнання.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин та ситуацій. Тут створюється атмосфера співробітництва, взаємодії, дає педагогу можливість стати справжнім керівником дитячого колективу.

До поширених технологій належить система розвивального навчання.

Засновники цієї системи – відомі російські психологи Д. Б. Ельконін та В. В. Давидов. Вони вважають, що у розвивальному навчанні термін «урок» це фрагмент навчальної діяльності з формування конкретної навчальної дії. Такий урок може тривати і 2 години і 10 хвилин. Для організації розвивального навчання вчитель повинен добирати такі методи, які викликають найбільший інтерес в учнів. Серед них – проблемні,

продуктивні, дослідницькі, методи, що сприяють розвитку творчого мислення та уяви.

Технологію розвивального уроку розробники ґрунтують на способах управління процесом розвитку колективного суб'єкта навчальної діяльності, основою якої є співробітництво учнів і вчителя за певною структурою з поступовим ускладненням дій.

Для підвищення ефективності навчання в останні роки широко використовують ігрові технології. В їхню основу покладено ефективні форми керування навчальним процесом засобами педагогічної гри, за допомогою якої усі учні можуть бути залучені до активного навчання. Основою педагогічної гри є навчальні проблеми, навколо яких формують нові знання та уміння учнів.

Сьогодні вчителі початкових класів повинні ширше використовувати проектні технології, які потрібно спрямовувати на стимулювання інтересу учнів до нових знань, розвиток дитини через розв'язання проблем і застосування набутих знань у конкретній діяльності.

Метод проєктів – це самостійне дослідження, яке можна здійснювати індивідуально, групах, парах. Метою навчального проєктування є створення з боку педагога таких умов під час освітнього процесу, за яких його результатом є індивідуальний досвід проєктної діяльності учня. Таке навчання розвивається у продуктивній діяльності, воно розширює сферу суб'єктивності в процесі самовизначення, творчості та конкретної участі учня.

Концептуальним положенням є робота над проєктом на основі його вільного вибору, з урахуванням інтересу. Учень переконується, що процес пізнання максимально спрямований на його власні потреби, на можливості використання в різноманітних навчальних та соціальних ситуаціях.

Сутність технології – стимулювати інтерес учнів до певних проблем, розвивати пізнавальні навички, формувати уміння самостійно конструювати завдання, орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвивати критичне мислення.

Кейс метод ґрунтується на описі проблеми або ситуації і використовують його для навчання учнів аналізувати ситуаційні вправи і приймати правильне рішення. Це така організація навчально-виховного процесу яка передбачає створення під керівництвом вчителя проблемних ситуацій та активну участь учнів у їх розв'язанні. У групі розподілять обов'язки, обирається лідер, учитель спостерігає за цим процесом.

Велика роль у сучасних навчальних програмах відводиться груповій формі роботи.

Технологія групової діяльності – це форма організації навчання в малих групах учнів, об'єднаних загальною навчальною метою за опосередкованого керівництва з боку вчителя і в співпраці з учнями. Метою технології є розвиток дитини як суб'єкта навчальної діяльності.

Психолого-педагогічні дослідження свідчать, що групова навчальна діяльність сприяє активізації й результативності навчання школярів, виховання гуманних стосунків між ними, самостійності, умінню відстоювати свою точку зору, а також прислухатися до думки товаришів.

Поступово входить у навчально-виховний процес початкової школи сугестивна технологія. Сугестивна технологія – це навчання на основі емоційного навіювання в стані неспання, що спричиняє надзапам'ятовування. Воно передбачає комплексне використання всіх вербальних і невербальних, зовнішніх і внутрішніх засобів сугестії (навіювання). Реалізація даної концепції передбачає створення особливих психолого – педагогічних умов навчання людини.

Отже, на сучасному етапі розвитку початкової освіти необхідне системне вдосконалення основних чинників організації навчально-виховного процесу та підвищення її якості.

У початковій школі доцільно поєднувати інноваційні методи і форми навчання із традиційними. Їх необхідно спрямувати на творчий розвиток особистості, дбаючи при цьому про створення комфортного та здоров'я зберігаючого середовища для кожної дитини. Надзвичайно цінними і продуктивним є спільні пошуки педагогічної науки і практики вчителів щодо пошуку та розроблення нових методик, форм, методів, засобів навчання і виховання та ефективної інтеграції традиційних та інноваційних освітніх систем.

1. Державний стандарт початкової загальної освіти //Початкова школа. – 2011. – № 7. – С. 1-6.
2. Савченко О. Я. Розвиток змісту початкової освіти в умовах Державного суверенітету України: методологічний, законодавчий, дидактичний аспекти / О. Я. Савченко // Початкова школа. – 2011. – № 8. – С. 25-29.
3. Химинець В. В., Кірик М. Ю. Інновації в початковій школі / В. В. Химинець, М. Ю. Кірик. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 312 с.
4. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно ориентированного обучения / И.С. Якиманская // Вопросы психологии. – 2005. – № 2. – С. 41.